

Beslissing 2012-23 van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

de heer Ludo Poppe

tegen

Humo en de heren Bart Vanegeren en Peter Schoenaerts, journalisten

Met een brief van 29 februari 2012 dient advocaat Peter Marx namens de heer Ludo Poppe, Tv-producent, klacht in tegen Humo, journalist Peter Schoenaerts en (toenmalig) hoofdredacteur Bart Vanegeren. Aanleiding is een artikel in Humo met als titel ‘Van het kastje naar de muur: Demasqué van de Reality-TV. Het schermen achter de schermen’.

Op 21 maart 2012 heeft Bart Vanegeren geantwoord op de klacht. Klager repliceerde hierop via zijn advocaat op 15 mei 2012. De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek is op 28 juni 2012 bijeengekomen. Klager was in persoon aanwezig samen met zijn advocaat, namens Humo waren voormalig hoofdredacteur Vanegeren en journalist Schoenaerts aanwezig.

DE FEITEN

Op 30 januari 2012 publiceert Humo een artikel met als titel ‘Van het kastje naar de muur: Demasqué van de Reality-TV. Het schermen achter de schermen’. Dit artikel over het ‘reilen en zeilen achter de schermen van de realitytelevisie’, is het eerste in een reeks over reality-TV. Het artikel wordt op de voorpagina aangekondigd met als titel ‘Achter de schermen van Reality-TV. 15 jaar bedrog, doden & drugs’. In het artikel worden enkele voormalige deelnemers en medewerkers aan dergelijke programma’s geïnterviewd over gebeurtenissen die zich tijdens de opnames van o.m. ‘Peking Express’ zouden hebben voorgedaan: manipulatie en misbruik van kandidaten, drugsgebruik en –handel, verkeersongevallen met vluchtmisdrijf, racistische praktijken, onderbetaling van medewerkers, overdreven winsten, enz.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Volgens klager worden zowel in de covertitel als in het artikel onterecht zeer ernstige beschuldigingen tegen zijn persoon geuit, zelfs over strafbare feiten. Ten tweede heeft Humo het recht op wederhoor niet loyaal toegepast.

1. Onterechte beschuldigingen

Klager betwist formeel de beschuldigingen dat er tijdens de opnames van Peking Express, gemaakt door het productiehuis Kanakna, waarvan hij destijds bestuurder was, ongevallen met vluchtmisdrijf zijn gebeurd, dat klager zijn medewerkers verbood te stoppen bij ongevallen of aangifte te doen, dat er met zijn medeweten drugs werden gebruikt en gesmokkeld enz.

Al deze beschuldigingen zijn hoofdzakelijk gebaseerd op drie volgens klager onbetrouwbare getuigenissen die onvoldoende werden gecheckt.

- Marc Hoogsteyns, ex-medewerker van Kanakna, die zich in 2006 in De Standaard al zeer kritisch had uitgelaten over realityprogramma's. Deze getuige is niet neutraal vermits hij na een conflict met klager werd ontslagen; zijn eerdere beweringen gaven nooit aanleiding tot enig onderzoek en werden nooit bevestigd door de meer dan 100 medewerkers en 80 kandidaten van Peking Express; hij geeft toe dat zijn beweringen omtrent het verbod om te stoppen bij ongevallen of aangifte te doen niet verifieerbaar zijn.

- Barbara Kuipers, voormalig medewerker van o.m. Peking Express en auteur van een fictieboek over realitytelevisie. Humo citeert uit dat boek, met name over een ongeval met vluchtmisdrijf, maar het is niet duidelijk of hier om een werkelijk gebeurd feit dan wel om fictie gaat. Tijdens het interview heeft de journalist Kuipers hierover niet ondervraagd. Tegenover de Nederlandse raadsman van klager heeft zij bevestigd zelf nooit een ongeval bij Peking Express te hebben meegemaakt, laat staan een vluchtmisdrijf. Waar ze zelf aan het woord komt zijn haar getuigenissen, o.m. over drugsgebruik, van horen zeggen. Bovendien is het niet duidelijk of het hier om Kanaknaproducties ging. Ten slotte moeten haar uitspraken ook gezien worden in het kader van promotie voor haar boek.

- Leo De Bock, voormalig algemeen directeur van Kanakna. Ook deze getuige is niet neutraal omdat hij na een conflict met klager werd ontslagen, omdat hij – zoals hij zelf zeer duidelijk aangeeft - zelf nooit aanwezig is geweest bij de opnames en de vermeende feiten alleen kent van horen zeggen en omdat hij politiek actief was en zocht naar thema's waarop hij zich kon profileren.

De journalist behoorde dat te weten – zeker wat Hoogsteyns betreft die na zijn eerder artikel in De Standaard door klager al een "leugenaar" was genoemd – en had de waarachtigheid van de beschuldigingen aan het adres van klager moeten dubbelchecken, zeker vermits een aantal van die beschuldigingen betrekking hebben op strafrechtelijke feiten (aanzetten tot vluchtmisdrijf, verbod aangifte te doen, drugshandel en -gebruik). Klager voegt een uitgebreide lijst van reacties toe van voormalige medewerkers en kandidaten die de beschuldigingen ontkennen. Klager heeft trouwens een gerechtelijke procedure ingeleid tegen twee van deze getuigen.

Wat specifiek de beschuldiging van het aanzetten tot het plegen van vluchtmisdrijf betreft, stelt klager dat hij nooit een dergelijke instructie heeft gegeven, maar dat er integendeel snelheidsbeperkingen werden opgelegd en iedereen de plicht had om te helpen als men onderweg een ongeval zag.

2. Wederhoor

Gelet op de zware beschuldigingen, waaronder strafbare feiten, diende aan klager in het artikel zelf op een ernstige manier een wederwoord te worden aangeboden. De vraag van Humo via een Facebookbericht voor een telefonisch interview, waarin alleen naar een gesprek met Hoogsteyns werd verwezen, was in zeer algemene termen gesteld. Klager dacht dat het om de oude beschuldigingen ging van iemand die hij eerder al onbetrouwbaar had genoemd, en waarop hij niet wilde reageren.

Het tweede bericht, waarin sprake is van 'meerdere getuigen die bevestigen of aanvullen wat Hoogsteyns vertelt over excessen die hij heeft meegemaakt', verzwijgt dat er nieuwe extra en zware beschuldigingen worden geuit, en dat een van de getuigen een voormalig directeur van Kanakna was. Indien klager dit had geweten, had hij wél gereageerd.

Volgens klager gaat het hier om misbruik en manipulatie van het recht op wederwoord. Tenslotte heeft Humo de schriftelijke reactie van klager "dat Ludo Poppe niet wenst te reageren vanwege de onbetrouwbaarheid van de gebruikte getuigen", die uitdrukkelijk bedoeld was als wederwoord indien zijn naam zou worden genoemd, onvolledig weergegeven door enkel te melden dat Ludo Poppe "niet wenst te reageren".

Humo voert in hoofdzaak drie elementen aan: de beschuldigingen gaan niet rechtstreeks over klager, de getuigen en getuigenissen zijn wel betrouwbaar en klager werd wel om een reactie gevraagd.

1. Het betwiste artikel maakt deel uit van een artikelenreeks over realitytelevisie, waarbij de focus zeker niet ligt bij één programma of één productiehuis. Klager meent ten onrechte dat de feiten die in het artikel worden gesignaleerd in zijn schoenen worden geschoven of dat hij verantwoordelijk wordt geacht voor alles wat verkeerd loopt in het reality wereldje. Zo staat nergens in de tekst dat hij racisme, drank- en drugsmisbruik en drugsmokkel zou hebben toegelaten, wél dat die zaken voorkwamen toen hij bestuurder was van Kanakna. Ook staat nergens in het artikel dat hij mensen het bevel gaf om door te rijden na een ongeval. Wat de covertitel betreft ('15 jaar bedrog, doden en drugs') stelt Humo dat deze titel op de hele reeks slaat, waarin deze drie elementen inderdaad aan bod komen. Klager wordt hierbij niet genoemd, laat staan met de vinger gewezen.

2. Volgens Humo zijn de drie getuigen die met naam worden genoemd wel degelijk betrouwbaar, bevestigen zij elkaar en vullen zij elkaar aan. Enkele anonieme getuigen bevestigen op hun beurt die getuigenissen. Wat getuige Kuipers betreft, heeft zij zelf aangegeven dat haar fictieboek grotendeels gebaseerd is op waar gebeurde feiten, en heeft zij haar verklaringen, onder meer dat zij getuige was van een ongeval, tegenover Humo bevestigd. Getuige De Bock was als algemeen directeur van Kanakna bijzonder goed op de hoogte van het reilen en zeilen van het productiehuis en van de praktijken die bij sommige van deze programma's gebeuren. De getuigenis van iemand op die positie heeft extra waarde. Toen hij geïnterviewd werd, was hij niet langer politiek woordvoerder, maar werkte hij voor een privébedrijf, zodat de getuigenis helemaal niet politiek geïnspireerd is. Wat de steunmails betreft die klager aan het dossier heeft toegevoegd, legt Humo op zijn beurt enkele minder flaterende mails voor die door klager van zijn forum waren verwijderd.

3. Humo heeft klager twee keer schriftelijk om een reactie gevraagd, waarop hij uitdrukkelijk weigerde in te gaan. In de tweede mail werd duidelijk gesteld dat er bijkomende getuigen en informatie waren.

Humo was niet verplicht om de schriftelijke reactie van klager integraal over te nemen, vermits het om een weigering ging. De reden van die weigering – onbetrouwbare getuigen – was niet relevant gezien klager naar eigen zeggen niet wist wie die getuigen waren en vermits Humo die getuigen wél betrouwbaar vond.

BESLISSING

1. Over de betrokkenheid van klager

De stelling van Humo dat de beschuldigingen van onder meer strafbare feiten niet specifiek betrekking hebben op Peking Express of andere producties van Kanakna, en dat klager niet persoonlijk verantwoordelijk wordt gesteld voor die feiten, wordt door de Raad niet gevolgd. Klager wordt in het artikel herhaaldelijk met naam genoemd, en als verantwoordelijke voor bepaalde mistoestanden aangewezen, rechtstreeks of onrechtstreeks als baas van Kanakna. In het naschrift bij het artikel wordt ook uitdrukkelijk naar hem verwezen als 'de grote baas van Kanakna ten tijde van de verhalen in dit artikel'. Hij wordt ook expliciet in verband gebracht met strafbare feiten, zoals bijvoorbeeld een ongeval met vluchtmisdrijf, waarbij hij zou geweigerd hebben om aangifte te laten doen en bedreigd hebben met sancties. Ook zou hij het bevel hebben gegeven om door te rijden als er een ongeluk gebeurde.

Daar staat echter tegenover dat het artikel deel uitmaakt van een artikelenreeks over realityprogramma's in het algemeen en dat de covertitel op die hele reeks slaat. De covertitel zelf verwijst niet rechtstreeks naar klager of zijn productiehuis.

2. Over de beschuldigingen

Het komt de Raad niet toe de waarachtigheid van de feiten te beoordelen. De Raad moet nagaan of de journalist, in overeenstemming met art. 2 van de code, alleen informatie heeft gepubliceerd waarvan de oorsprong hem gekend is, en de waarachtigheid van de informatie voldoende heeft gecheckt.

De Raad stelt vast dat de journalist meerdere bronnen heeft gecontacteerd, waarvan er drie in het artikel met naam worden genoemd, om zijn informatie te checken. De journalist heeft aannemelijk gemaakt dat er geen reden was om de betrouwbaarheid van deze getuigen in twijfel te trekken. Deze drie getuigen bevestigden verschillende van de aangeklaagde feiten, onder meer betreffende drugsgebruik en –smokkel, ongevallen en twee dodelijke incidenten tijdens opnames van Peking Express.

De specifieke beschuldigingen betreffende instructies om bij een ongeval door te rijden en het verbod om aangifte te doen, waarmee klager rechtstreeks in verband wordt gebracht, zijn echter afkomstig van één enkele bron, waarvan de journalist wist dat zij een conflict had met klager. De Raad meent dat de journalist formele bevestiging had moeten krijgen uit minstens één andere goedgeplaatste bron alvorens deze beschuldigingen te publiceren, zeker gelet op het feit dat het zeer ernstige feiten van strafrechtelijke aard betreft. Nergens in het artikel blijkt dat deze bevestiging werd verkregen.

3. Over de wederhoor

De Raad stelt vast dat Humo klager minstens twee keer om een reactie heeft gevraagd. De Raad meent dat de journalist, gezien de nieuwe, ernstige en zelfs strafrechtelijke beschuldigingen die in het artikel worden geuit en de hoedanigheid van een van de getuigen, meer uitleg had moeten geven in zijn vraag om een reactie. Anderzijds is klager zeer vertrouwd met de media. Hij heeft van meet af aan een principieel standpunt ingenomen om niet te reageren en hij heeft elk gesprek met de journalist, waardoor hij bijkomende informatie over de inhoud van het artikel had kunnen krijgen, geweigerd.

In die omstandigheden meent de Raad dat Humo niet kan worden verweten het recht op wederhoor niet te hebben toegepast of te hebben misbruikt.

De Raad stelt vast dat Humo de korte schriftelijke reactie van klager, waarin hij motiveert waarom hij niet wenst te reageren, weliswaar onvolledig heeft weergegeven. Rekening houdend met de omstandigheden, onder meer het feit dat klager in zijn reactie zelf beschuldigingen uit tegenover de getuigen, maakt dit echter geen beroepsethische tekortkoming uit.

De Raad is daarom van oordeel:

De klacht is gegrond op één specifiek onderdeel:

- de journalist heeft bepaalde ernstige beschuldigingen, met name instructies om bij een ongeval door te rijden en het verbod om aangifte te doen, onvoldoende gecheckt.

Brussel, 13 september 2012